

Spor Lisesi Öğrencilerinin Yeni Tip Koronavirüse (Covid 19) Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi (Doğu Anadolu Bölgesi Örneği)*

Harun KOÇ^{†1}, Alper KARADAĞ¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muş.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 29.10.2021

Kabul Tarihi: 12.03.2022

DOI:10.25307/jssr.1016296

Online Yayın Tarihi: 30.06.2022

Öz

Dünya Sağlık Örgütü tarafından, küresel bir salgın olarak nitelendirilen ve 2020 yılının başından itibaren hızla dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi hem bireyler hem de toplumlar üzerinde fiziksel, duygusal, sosyal ve iktisadi boyutta birçok olumsuz etkiler oluşturmuştur. Spor Lisesi Öğrencilerinin Yeni Tip Koronavirüse (Covid 19) yakalanma kaygılarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada katılımcıların, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve Covid 19 döneminde aktif spor yapma durumları dikkate alınarak incelenmiştir. Genel tarama yöntemi ile yapılan çalışmada Demir, Cicioğlu ve İlhan (2020) tarafından geliştirilen "Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)" kullanılmıştır. Araştırmaya Doğu Anadolu Bölgesindeki spor liselerinde öğrenim gören 444 erkek, 239 kadın olmak üzere toplamda 683 katılımcı gönüllü olarak iştirak etmiştir. Verilerin tanımlayıcı istatistiği ile iki ve ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında sırasıyla T-Testi ve One Way ANOVA testleri SPSS 22.0 paket programı aracılığı ile yapılmış ve anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmazken, sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). İki alt boyut üzerinden değerlendirilen kaygı düzeyi, covid 19 sürecinde aktif spor yapanlar ile yapmayanların sosyalleşme kaygı boyutunda benzer, bireysel kaygı boyutunda ise anlamlı farklılık sergilemiştir ($p<0,05$). Yaşam tarzını kısıtlayan değişmiş çevresel şartların bireyler üzerinde sahip olunan demografik özelliklere göre farklı etkiler oluşturduğu söylenebilir. Olağanüstü süreçlerin bireylerin dolayısıyla toplumların duygusal boyutunda oluşturacağı olumsuz etkileri azaltmaya yönelik çalışmalarda yaşla ilgili rutinlerle birlikte yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin dikkate alınması, bu süreçteki çabaları güçlendireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor Lisesi, Covid-19, Kaygı Düzeyi, Pandemi

Investigation of the Anxiety of Sports High School Students about Contracting a New Type of Coronavirus (Covid 19) (Eastern Anatolia Region Example)

Abstract

Described as a global epidemic by the World Health Organization and rapidly affecting the world since the beginning of 2020, the Covid-19 pandemic has created many negative effects on both individuals and societies in physical, emotional, social and economic dimensions. In this study, "The anxiety of catching the New Type Coronavirus (Covid-19) of Sports High School Students was examined by considering gender, age, class level and active sports status. The study that carried out with the general screening method which developed by Demir, Cicioğlu and İlhan (2020) the "Athletes' Anxiety Scale for catching New Type Coronavirus (Covid-19)" was used. A total of 683 participants, 444 males and 239 females, studying at sports high schools in the Eastern Anatolia Region, participated voluntarily. In the comparison of the descriptive statistics of the data with two and more groups, the T-Test and One Way ANOVA tests were performed using the SPSS 22.0 package program, respectively, and the level of significance was accepted as $p<0.05$. While there was no significant difference in the anxiety levels of the participants according to the gender variable, a significant difference was found according to the class(grade) level ($p<0.05$). The level of anxiety, which was evaluated over two sub-dimensions, showed a similar difference in the socialization anxiety dimension of those who did active sports and those who did not during the covid 19 process, and a significant difference in the individual anxiety dimension ($p<0.05$). It can be said that the changed environmental conditions that restrict the lifestyle have different effects on individuals according to their demographic characteristics. It is thought that taking into account variables such as age and gender, together with routines related to life, in studies aimed at reducing the negative effects of extraordinary processes on the emotional dimension of individuals and societies will strengthen the efforts in this process.

Keywords: Sports High School, Covid-19, Anxiety Level, Pandemi

* Bu çalışma 11-14 Kasım 2021 tarihinde Antalya ilinde düzenlenen 19. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur

† Sorumlu Yazar: Harun KOÇ, E-mail: harun.koc@alparslan.edu.tr

GİRİŞ

Kaygı, bireylerin gelecek yaşantılarından endişelenme, gerginlik yaşama anlamlarına gelmektedir. Bu durum kişinin sosyal yaşantısında nasıl bir durum ile karşılaşacağını bilmemesinden kaynaklanan gergin olma ve huzursuzluk durumları şeklinde de ifade edilir (Amal, Bipin ve Tekkurşun-Demir, 2020). Kaygı, bazı kuramcılara göre kişiliğin oluşumunda önemli bir güç olarak ifade edilirken, bazen de kaygının sonradan oluştuğu, davranış ve kişilik gelişimi üzerinde etken olduğu belirtilmiştir (Köknel, 1995). Kaygı, hayatın bir parçası olmakla birlikte, insanların yaşantısında sıklıkla görülebilen bir davranıştır (Özden, Karagözoğlu ve Tok-Yıldız, 2013). Yapılan bir iş, geçirilen bir sınav, sağlık sorunları, maddi beklentiler, aile yaşantısı gibi birçok şey de yaşanan sorunlar kaygı sebebi olabilir. Kaygı aynı zamanda bu sorunlara karşı hazırlıklı olmaya, hızlı karar verip çözüm bulmaya yardımcı olur (Guillén ve Feltz, 2011). Kaygı, bulaşıcı bir duygudur ve çevresinin bireye karşı davranışları sonucu değişiklik gösterir. Bu bulaşıcı durumdan kaynaklı üzerlerinde baskı hisseden bireyler, doğru karar vermekte zorlanıp yanlış hareketler yapabilirler. Ayrıca daha önce defalarca tecrübe ettikleri hareketleri unutabilir, yaşanan duygu karmaşası sebebi ile olumsuz yönde davranışlar sergileyebilirler (Ehtiyar ve Üngüren, 2008; Vickers,2007; Karabulut vd., 2013). Kaygı, kişilerin yaşadığı deneyimleri daha iyi algılamasına ve kimliğini bulmasına yardımcı olmaktadır (Asik, Çökmüş ve Aydemir, 2017).

Olumsuz bir kavram olarak düşünülen kaygı, bazen de olumlu bir hal alabilir ve bireyin yaşantısını bu doğrultuda etkileyebilir (Öncül, 2000). Kaygı, sürekli ve durumluk olarak iki şekilde değerlendirilebilir. Bireylerin stresli anlarda hissettiği uyarılma, gerilme ve huzursuzluk duyguları durumluk kaygının göstergesidir (Cüceloğlu, 1998). Durumluk kaygı, o anki şartlarda yaşanırken kaygıya ait belirtiler kişiyi zorlamakta olan durumun bitmesiyle ortadan kalkar (Baltaş ve Baltaş, 1988). Streste artış olduğu zamanlarda aynı şekilde durumluk kaygı seviyesinde de artma meydana gelmektedir. Strese neden olan faktörlerin ortadan kalkmasıyla düşüş meydana gelmektedir (Öner ve Lecompte, 1985). Stresi oluşturan durumların tehlikeli boyutta algılanması, tehditlere karşı duygusal tepkimelerin yoğun olması ise sürekli kaygı olarak bilinmektedir (Öner, 1994). Kişinin kendinde var olan sürekli kaygı, farklı durumlarda daha fazla hissedilerek hayatın bütününde kendini gösterir (Baltaş ve Baltaş, 1988).

Dünyayı pandemi adı altında etkileyen ve Çin'in Wuhan kenti olarak bilinen bölgede ortaya çıkan Koronavirüs (Covid-19) salgınıyla birlikte insanların günlük yaşamlarında sürekli yaptıkları ve alışkın oldukları birçok durum değişmeye başladı. Kronik rahatsızlığı bulunan bireylerin de virüse yakalanma açısından önemli bir risk taşıdığı ifade edilmiştir (Türker, 2020). Bu durum insanlarda birçok olumsuz durumu da beraberinde getirdi. Kamusal yaşamdaki değişiklikler, izolasyon, karantina, Covid-19 pandemisinin neden olduğu psikolojik streslerin sadece birkaç örneğidir (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). Bu durumdan dünya üzerindeki birçok insan etkilenecek strese maruz kalmıştır. Durumun ciddiyeti ve belirsizliğinin, bireylerin kaygı seviyesini etkilediğini ve onları gerginleştirdiği söylenebilir. Covid-19 sürecinde, gençlerin yüz yüze eğitim alamaması, arkadaşlarından uzak kalma durumu, yalnızlık duygusu ve stres düzeyleri gibi etkenlerin öğrencilerin sosyal hayatlarını bozmakla birlikte kaygı düzeylerini arttırdıkları tahmin edilmektedir. Spor Lisesi öğrencileri üzerine bu alanda kısıtlı çalışmaların olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmanın, yapılacak araştırmalara ve literature önemli katkı

sağlaması beklenmektedir. Bu bağlamda, Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Spor Lisesi öğrencilerinin Covid-19'a yönelik kaygı seviyelerinin yaş, cinsiyet, sınıf, Covid-19 döneminde aktif spor yapma durumu ve Covid-19 geçirme durumlarına göre belirlenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu model betimsel araştırma yöntemlerinden biri olarak bilinmektedir. Uygulanan bu model geçmişte veya bulunduğumuz zamanda var olan bir durumu, olduğu şekli ile anlatmayı esas alan yöntemdir (Karasar, 1994).

Evren Örnekleme

Araştırmanın evrenini Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan 14 Spor Lisesinde (Ağrı Spor Lisesi, Ardahan Cumhuriyet Spor Lisesi, Bingöl Spor Lisesi, Bitlis Ziya Eren Spor Lisesi, Elazığ Karakaya Spor Lisesi, Erzincan Spor Lisesi, Erzurum Spor Lisesi, Hakkâri Spor Lisesi, Iğdır Spor Lisesi, Kars Sarıkamış Spor Lisesi, Malatya Spor Lisesi, Muş Spor Lisesi, Tunceli Spor Lisesi ve Van Spor Lisesi) eğitimine devam eden 1944 erkek, 485 kadın olmak üzere toplamda 2429 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise çalışmamızda gönüllü olarak yer alan 444 erkek, 239 kadın olmak üzere toplamda 683 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada evrenin ve örneklemin özelliklerini belirlemesine yönelik değişkenlerin dikkate alınmasıyla oluşturulduğu için kota örnekleme kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada demografik bilgilere ulaşabilmek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan, Kişisel Bilgi Formu ve 2020 yılında Tekkurşun- Demir vd., tarafından oluşturulan "Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)" kullanılmıştır. Tekkurşun-Demir vd., (2020) tarafından geliştirilen ölçekte Cronbach Alpha değeri Bireysel kaygı alt boyutu (Bireysel kaygı alt boyutu ölçekte 1, 2- "ters madde olarak kodlanmıştır" 3,4,5,6,7,8,9,10 ve 11. soruları kapsamaktadır.) için 0,91 Sosyalleşme kaygısı alt boyutu (12, 13 14, 15, 16. soruları kapsamaktadır) için 0,87 ve uygulanan ölçek toplam puanı için ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı 0,95'tir. Çalışmamızda ise Cronbach Alpha değeri Bireysel kaygı alt boyutu için 0,70, Sosyalleşme kaygısı alt boyutu için 0,92, ölçeğin genelinde ise 0,82dir. Cronbach Alpha değerinin $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek güvenilirliği yüksektir (Kalaycı, 2008). Ayrıca "Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)" maddeleri 5'li Likert derecelendirme tipinde olup "Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum " şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırma Yayın Etiği

Çalışma için Muş Alparslan Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığının, 25.02.2021 tarihli E-10879717-050.01.04-5479 sayılı yazısı ile Etik Kurulundan onay alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Google formlar üzerinden oluşturulan ölçek çalışması katılımcılara yönlendirilmiştir. Verilerin toplanması için katılımcılara 30 günlük süre verilerek belirlenen zaman içinde veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin tamamlanması ve bilgisayar ortamına aktarılmasının ardından, SPSS 22 paket programı kullanılarak bağımsız örneklem t-Testi ve gruplar arasında çıkan anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için One Way ANOVA testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre istatistiksel dağılımları

Faktör	Değişken	N	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	444	65,0
	Kadın	239	35,0
	Toplam	683	100,0
Yaş	14 yaş	85	12,4
	15 yaş	137	20,1
	16 yaş	146	21,4
	17 yaş	177	25,9
	18 yaş	138	20,2
	Toplam	683	100,0
Sınıf	9.Sınıf	147	21,5
	10.Sınıf	187	27,4
	11.Sınıf	188	27,5
	12.Sınıf	161	23,6
	Toplam	683	100,0
Covid-19 döneminde aktif spor yapma durumu	Evet	485	71,0
	Hayır	198	29,0
	Toplam	683	100,0
Covid-19 geçirdiniz mi?	Evet	371	54,31
	Hayır	312	45,69
	Toplam	683	100,0
Yaşadığınız evde kronik rahatsızlığı olan kimse var mı?	Evet	174	25,47
	Hayır	509	74,53
	Toplam	683	100,0

Araştırmanın örnekleme ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo-1 de sunulmuştur. Tablo-1’i incelediğimizde, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet değişkenine ilişkin bulgularına göre 444 (%65) erkek, 239 (%35) kadın olduğu görülmektedir. Yaş değişkenine göre bakıldığında 14 yaşında 85 (%12,4), 15 yaşında 137 (%20,1), 16 yaşında 146 (%21,4), 17 yaşında 177 (%25,9) ve 18 yaşındaki katılımcıların 138 (%20,2) kişi olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların 147 (%21,5) 9.sınıf, 187 (%27,4) 10.sınıf, 188 (%27,5) 11. sınıfta ve 161 (%23,6) 12. sınıfta eğitimine devam ettikleri görülmektedir. Katılımcılara yönlendirilen “Covid 19 döneminde aktif spor yapıyor musunuz?” sorusuna 485 (%71) kişi evet, 198 (%29) kişi ise hayır cevabı vermiştir. Katılımcılar “Covid-19 geçirdiniz mi?” sorusuna 371 (%54,31) kişi evet, 312 (%45,69) kişi hayır yanıtını vermişlerdir. “Yaşadığınız evde kronik rahatsızlığı olan kimse var mı?” sorusuna ise 174 (%25,47) kişi evet, 509 (%74,53) kişi hayır yanıtı vermiştir.

Tablo 2. Araştırma kapsamında kullanılan ölçek alt boyutlarına ilişkin ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri

Alt Boyutlar	n	\bar{x}	Ss.	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks.
Bireysel Kaygı	683	43,9517	3,99696	-,157	,009	28,00	54,00
Sosyalleşme Kaygısı	683	20,5051	2,49302	-,119	,058	10,00	25,00
Kaygı Düzeyi Genel Toplam	683	64,4568	5,33091	-,170	-,157	42,00	79,00

Tablo 2 de incelendiğinde araştırma kapsamında alınan ölçeklere ilişkin çarpıklık basıklık değerlerinin Hong, Malik ve Lee (2003) belirttiği -2, +7 arasında olduğu ve dağılımın normal olduğu görülmüştür. Bu değerlere göre verilerin dağılımının normal olduğu bulunmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyet durumu değişkenine göre yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısına ilişkin t testi sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{x}	S.	t	p
Bireysel Kaygı (Alt boyut)	Erkek	444	20,36	2,59	,210	,455
	Kadın	239	20,76	2,29		
Sosyalleşme Kaygısı (Alt boyut)	Erkek	444	43,91	4,14	-1,976	,030*
	Kadın	239	43,98	3,74		
Kaygı Düzeyi Genel	Erkek	444	64,34	5,54	-,765	,530
	Kadın	239	64,67	4,90		

Katılımcıların cinsiyete göre bireysel kaygı alt boyutunda ve kaygı düzeyi genel ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı bulunamazken ($p>0,05$); sosyalleşme kaygısı alt boyutunda istatistiksel olarak kadınların ($Ort. = 43,98, S=3,74$), erkeklere ($Ort. = 43,91, S = 4,14$) kıyasla daha kaygılı oldukları bulunmuştur.

Tablo 4. Aktif spor yapma durumu değişkenine göre yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısına ilişkin t testi sonuçları

	Covid-19 döneminde aktif spor yapıyor musunuz?	n	\bar{x}	S.	t	p
Bireysel kaygı (Alt Boyut)	Evet	485	44,18	3,96	2,27	,023*
	Hayır	198	43,41	4,04		
Sosyalleşme kaygısı (Alt Boyut)	Evet	485	20,50	2,45	2,25	,973
	Hayır	198	20,51	2,61		
Kaygı Düzeyi Genel	Evet	485	64,68	5,22	1,686	,092
	Hayır	198	63,92	5,54		

Katılımcıların aktif spor yapma durumu değişkenine göre sosyalleşme kaygısı alt boyutunda ve kaygı düzeyi genel ortalamasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların aktif spor yapma durumu değişkenine göre ise bireysel kaygı alt boyutunda evet yanıtının ($Ort. = 44,18, S=3,96$) hayır yanıtına ($Ort= 43,41 S=4,04$) kıyasla anlamlı olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Sınıf değişkenine göre yeni tip koranavirüs'e (Covid-19) yakalanma kaygısına ilişkin ANOVA testi sonuçları

	Sınıf	n	\bar{x}	S.	F	p	Fark*Tamhane
Bireysel Kaygı (Alt boyut)	9.Sınıf ¹	147	44,72	3,81	11,149	,000	1>2 1>3
	10.Sınıf ²	187	42,38	3,59			
	11.Sınıf ³	188	44,59	4,32			
	12.Sınıf ⁴	161	44,20	3,87			
Sosyalleşme Kaygısı (Alt boyut)	9.Sınıf ¹	147	21,23	2,22	10,367	,000	1>3 1>4
	10.Sınıf ²	187	20,67	2,18			
	11.Sınıf ³	188	20,45	2,62			
	12.Sınıf ⁴	161	19,70	2,70			
Kaygı Düzeyi Genel	9.Sınıf ¹	147	66,56	5,17	3,536	,015	1>2 1>3 1>4
	10.Sınıf ²	187	63,05	4,82			
	11.Sınıf ³	188	65,03	5,77			
	12.Sınıf ⁴	161	63,91	5,39			

Katılımcıların sınıf değişkenine göre bireysel kaygı alt boyutu, sosyalleşme kaygısı alt boyutu ve kaygı düzeyi genel ortalamasında anlamlı farklılık görülmüştür ($p < 0,05$). Ortaya çıkan farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla post hoc analizlerinden tamhane testi incelendiğinde, bireysel kaygı alt boyutunda 9. sınıfta öğrenim gören katılımcıların bireysel kaygısının 10. 11. ve 12. sınıftaki katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyalleşme kaygısı alt boyutunda ise 9. sınıfta öğrenim gören katılımcıların sosyalleşme kaygısının 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Son olarak Kaygı düzeyi genel ortalamasına bakıldığında 9. sınıfta öğrenim gören katılımcıların kaygı düzeyinin 10. 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Covid-19 geçirme durumu değişkenine göre yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısına ilişkin t testi sonuçları

	Covid-19 geçirdiniz mi?	n	\bar{x}	S.	t	p
Bireysel kaygı (Alt Boyut)	Evet	371	44,56	3,79	-2,78	,006*
	Hayır	312	43,41	4,19		
Sosyalleşme kaygısı (Alt Boyut)	Evet	371	20,66	2,45	1,78	0,76
	Hayır	312	20,32	2,52		
Kaygı Düzeyi Genel	Evet	371	64,22	4,92	-2,25	,213
	Hayır	312	64,74	5,76		

Katılımcıların Covid-19 geçirme durumu değişkenine göre sosyalleşme kaygısı alt boyutunda ve kaygı düzeyi genel ortalamasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Katılımcıların Covid-19 geçirme durumu değişkenine göre ise bireysel kaygı alt boyutunda evet yanıtının ($Ort.=44,56$, $S=3,79$), hayır yanıtına ($Ort. =43,41$, $S=4,19$) kıyasla anlamlı olduğu saptanmıştır.

Tablo 7. Yaşadığı evde kronik rahatsızlığı bulunan birey olup-olmama durumu değişkenine göre yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısına ilişkin t testi sonuçları

Yaşadığımız evde kronik rahatsızlığı bulunan kimse var mı?		n	\bar{x}	S.	t	p
Bireysel kaygı	Evet	174	44,35	4,14	1,53	,127
(Alt Boyut)	Hayır	509	43,82	3,94		
Sosyalleşme kaygısı	Evet	174	20,60	2,41	1,78	,547
(Alt Boyut)	Hayır	509	20,47	2,52		
Kaygı Düzeyi	Evet	174	64,95	5,42	-2,25	,825
Genel	Hayır	509	64,29	5,29		

Katılımcıların yaşadığı evde kronik rahatsızlığı bulunan birey olup-olmama durumu değişkenine göre, bireysel kaygı alt boyutu, sosyalleşme kaygısı alt boyutu ve kaygı düzeyi genel ortalamasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Covid-19 pandemi sürecinin bireyler üzerinde kaygı bozukluğu oluşturduğu bilinmektedir. Kaygı, bireylerde farklı birçok sebepten kaynaklanarak ortaya çıkan gerginlik, endişe ve stres gibi hoş gitmeyen duygu durumu şeklinde tanımlanabilir (Han, 2009; Spielberger ve Reheiser, 2004). Kaygı bozukluğu olan kişiler, günlük fiziksel aktivitelerini yerine getirmekte güçlük yaşayabilmektedirler. Hatta kaygı ve endişe durumundaki artış bireylerin kendilerine olan inanç ve mücadele gücünü düşürebilmektedir (Lee ve Johnston-Wilder, 2013). Dolayısıyla pandemi sürecindeki sporcuların kaygı durumlarının artışıyla psikolojik ve fiziksel faktörlerin olumsuz etkilenmesi olağandır (Tekkurşun-Demir, Cicioğlu ve İlhan, 2020). Bu çalışmada Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan 14 ildeki, Spor Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, yeni tip korona virüse yakalanma kaygıları, cinsiyet, sınıf ve aktif spor yapma durumları değişkenlerine göre analiz edilmiştir.

Ortaya çıkan sonuca göre kadın sporcuların sosyalleşme kaygısının ve Covid-19'a yakalanma kaygılarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Literatür incelendiğinde kadın sporcuların kaygı düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu gösteren birçok çalışma mevcuttur (Amen, 2008; Arseven ve Güven 1992; Acar vd., 2020). Benzer şekilde dünyayı pandemi adı altında etkileyen salgın sürecinde yapılan çalışmada, kaygı puanı ortalamasının kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür (Sakaoğlu vd., 2020). Literatür incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre kaygı düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu tespit eden (Alemdağ ve Öncü, 2015; Bilbek ve Yılmaz, 2014; Kuru ve Baştuğ, 2008; Batu ve Aydın, 2020; Yaşartürk vd., 2014) çalışmalar olduğu görülmektedir. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını (Civan vd., 2010; Engür, 2002; Karacabey vd., 2017; Koren vd., 1988; Mirzeoğlu ve Çetinkanat, 2005; Özer vd., 2019; Tellioglu ve Karadenizli, 2018; Yücel, 2003) belirten çalışmalarda bulunmaktadır. Ortaya çıkan bulgular neticesinde, cinsiyete göre kaygı durumunun değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir. Kişilerin aldığı tedbirler, covid-19 sürecinde bulunan ortam ve katılımcıların yaşadığı evde kronik rahatsızlığı bulunan kişilerin olma durumu değişkeni, bu farkın oluşmasında etken olduğu düşünülebilir.

“Adölesan dönemde bulunan sporcularının Covid-19 kavramına ilişkin algıları” başlıklı çalışmada sporcuların kaygı durumlarının bu dönemde yüksek olduğu belirtilmiştir (Bayköse,

Ceylan ve Şahin, 2021). Sporcuların yaş grupları ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, 18-20 yaş aralığındaki grubun en yüksek kaygı puanına sahip olduğu belirtilmiştir yine aynı çalışma da bireylerin yaş arttıkça kaygıya neden olan faktörlerden daha az etkilendikleri, duygu kontrolünün daha dengeli olduğu rapor edilmiştir (Koç, 2004). Bu bağlamda yaş değişkeninin kaygı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda literatürde sınıf değişkenine göre karşılaştırma olmadığından, belirtilen sınıfların yaş kategorileri üzerinden literatürde mevcut olan çalışmalar incelenmiştir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda, sınıf değişkenine göre değerlendirmelerin yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürü incelediğimizde Covid-19 sürecinde sporcuların aktif spor yapma durumlarına göre kaygı düzeyinde yükselme olması, olası bir sonuç olsa bile hem ölçek alt boyutlarında hem de genel toplama bakıldığında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır. Çalışmada yer alan katılımcıların birçoğunun salgın sürecinde fiziksel aktivitelerini yerine getirmede problem yaşadıkları buna bağlı olarak fiziksel ve psikolojik düşüşler, sıkılma, endişe, yorgunluk hislerinin oluştuğu belirtilmiştir (Akyol, Başkan ve Başkan, 2020).

Yapılan bir çalışmada enfekte olan hastalarda enfeksiyon kapma korkusu ile birlikte egzersiz yoğunluğunun düştüğü ifade edilmiştir. Bunun sonucunda hem psikolojik hem de fizyolojik olarak rahatsızlıklar olduğu ifade edilmiştir (Şanal Karahan ve Hamarta, 2019). İtalya’da pandemi döneminde gerçekleştirilen güncel bir çalışmada katılımcıların aktif spor yapma düzeylerinin Covid-19 döneminde çok daha azaldığı tespit edilmiş, aktif spor yapmayan grupların stresli olduğu vurgulanmıştır (Maugeri vd., 2020). Brezilya nüfusunun bir örneğinde Covid-19 karantinasının fiziksel aktivite seviyeleri ve zihinsel sağlık üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında ise kişilerin pandemi döneminde fiziksel aktivite düzeylerinde belirgin düşüş yaşadığı kaydedilmiş ve buna bağlı olarak stres seviyelerinde artış meydana geldiği not edilmiştir (De Matos vd., 2020). Ortaya çıkan bulgulara bakıldığında verilerimizin literatür ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda Covid-19 döneminde aktif spor yapmanın kaygıyı azalttığı düşünülmektedir.

Olimpiyat oyunlarına katılmaya aday boksörlerin Covid-19 kaygı düzeylerinin incelendiği çalışmada, katılımcıların %93,3’ünde Covid-19 belirtisi görüldüğü ve bu durumun kaygıya neden olduğu belirtilmiştir (Öktem vd., 2020). Avustralya’da salgının kaygı üzerindeki etkilerini değerlendirmek için yapılan araştırmada, katılımcıların %34’ünün yüksek kaygı düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Taylor vd., 2008). Hong Kong’ta Covid-19 Üzerine yapılan bir çalışmada katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaşama hakkında endişelerinin olduğunu ve buna bağlı olarak günlük rutinlerinin bozulduğunu belirtmişlerdir (Kwok vd., 2020). Bu bağlamda covid 19 geçiren bireylerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

“Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Eğitim Alan Öğrencilerin Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi” başlıklı çalışmada yaşadığı evde kronik rahatsızlığı bulunan bireylerin olmasının kaygı düzeyini etkilemediği rapor edilmiştir (Polatcan ve Kaptangil, 2021). Yapılan diğer çalışmalara bakıldığında kronik rahatsızlık yaşayan bireylerin olduğu ortamlarda bulunan bireylerde kaygı düzeyinin yüksek olduğu rapor edilmiştir (Erden, 2002; Lewis vd., 1988; Westbom, 1992). Literatürde kronik rahatsızlık durumunun kaygı düzeyini etkilediğini belirten çalışmalar (Şanal Karahan ve Hamarta, 2019;

Özen, 2004; Roder ve Boekaerts, 1999; Şimşekoğlu ve Mayda, 2016) yer almaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuçların çalışmamız ile farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu farkın oluşmasında bireylerin pandemiye karşı bakış açısının ve kronik rahatsızlık düzeyinin etken olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak spor lisesi öğrencilerinin Covid-19'a yakalanma kaygı düzeylerinin saptanması ve buna bağlı faktörleri nasıl etkilediğinin belirlenmesi anlamında büyük önem arz etmektedir. Ortaya çıkan bulgular ışığında sporcuların Covid-19' a yakalanma kaygısının yüksek olduğu görülmektedir. Örnekleme grubunun Doğu Anadolu Bölgesindeki spor lisesi öğrencileri ile sınırlı tutulması evreni yansıtmada konusunda sınırlılıklar barındırabilir. Bu nedenle farklı bölgelerde yaşayan ve farklı çalışma alanlarından bireylerin çalışmaya dâhil edilmesi Covid-19 pandemisinin sporcuların kaygı durumlarının incelenmesi üzerinde meydana getirdiği etkinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır.

Yapılan araştırma sonucunda öneriler şu şekilde sıralanabilir;

- Kaygı düzeyinin yüksek olması hem sporcu hayatını hem de performansını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kaygı düzeyinin oluşturacağı zararı engellemek adına sporcuların psikolojik danışmanlık desteklerinden yararlanmalarının hem performans hem de yaşam kalitesi anlamında çabuk toparlanma sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Salgın sürecinde birden fazla faktöre bağlı olarak aktif spor yapamayan sporcuların hem yaralanma riskinin aza indirilmesi hem de performans adına maçların yoğun olarak yapılmamasının sağlıklı bir karar olacağı düşünülmektedir.
- Evde geçirilen süre boyunca psikolojik ruh halinde olumsuz etkiler olduğu öngünebilir bir durum olarak dikkat çekmektedir. Bu sürecin bireyleri hareketsiz yaşama maruz bıraktığı, kilo artışı, halsizlik, bölgesel ağrılar gibi durumlarda artmaları oluşturması muhtemeldir. Bu bağlamda sporcuların evlerinde yapmaları gereken egzersizlere teşvik etme konusunda (reklam, seminer, broşür vb.) çalışmaların yapılmasının önemli olacağı düşünülmektedir.
- Covid 19 pandemisinin sporcuların fizyolojik parametreleri ile birlikte kaygı düzeyleri araştırılabilir.
- Covid 19'a yakalanma kaygısının etkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için farklı sporcu grupları üzerinde çalışılması önerilir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-AK, Verilerin Toplanması- HK; istatistik analiz- AK; Makalenin hazırlanması, AK; HK

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 25.02.2021

Sayı No: E-10879717-050.01.04-5479

KAYNAKLAR

- Acar, K., Mor, A., Baynaz, K., & Arslanoğlu, E. (2020). An Investigation on anxiety states of students in faculty of sport sciences during Covid-19. *International Journal of Disabilities Sports & Health Science*, 3(1), 66-73. <https://doi.org/10.33438/ijdshs.736875>
- Akyol, G., Başkan, A.H., ve Başkan, A. H. (2020). Yeni tip koronavirüs (Covid-19) döneminde spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin karantina zamanlarında yaptıkları etkinlikler ve sedanter bireylere önerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 190-203.
- Alemdağ, S., ve Öncü, E. (2015). Öğretmen adaylarının fiziksel aktiviteye katılım ve sosyal görünüş kaygılarının incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(3), 287-300. <https://doi.org/10.14486/ijscs291>
- Amal, C.H., Bipin, G., & Tekkurşun-Demir, G. (2020). Adaptation of athlete's anxiety to catch the novel coronavirus (Covid-19) scale (AACNCS). *Alochana Chakra Journal*, 9(8), 823-835.
- Amen, M.H. (2008). *Futbolda müsabaka öncesi kaygı düzeylerinin karşılaştırılması ve bazı değişkenlerin etkisi*. Yüksek Lisans tezi, Gazi üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Arseven, A.G., ve Güven, Ö. (1992). Sporcuların müsabaka ortamındaki anksiyete düzeyleri. *Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Asik, E.A., Çökmüş, F.P., Aydemir, Ö. (2017). DSM-5 düzey 2 anksiyete ölçeği Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 73-78. <https://doi.org/10.5455/apd.240513>
- Baltaş, A., ve Baltaş, Z. (1988). *Stres ve başa çıkma yolları*. Remzi Kitabevi.
- Batu, B., ve Aydın, A.D. (2020). Yüzme sporcularının yeni tip korona virüse (covid-19) yakalanma kaygısının incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 36, 12-31. <https://doi.org/10.17363/sstb.2020.36.4>
- Bayköse, N., Ceylan G., & Şahin, A. (2021). In the middle of the pandemic: Covid 19 metaphor for university student athletes is beyond a negative phenomenon. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*, 15(2), 868-874.
- Bilbek, M., ve Yılmaz, C.Y. (2014). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sosyal karşılaştırma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Dergisi*, 12(2), 105- 112. https://doi.org/10.1501/sporm_0000000258
- Civan, A., Arı, R., Görücü, A., & Özdemir, M. (2010). Comparison of the pre and post game state and trait anxiety levels of individual and team athletes. *Journal of Human Sciences*, 7(1), 193-206.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve davranış*. Remzi Kitabevi.
- De Matos, D. G., Aidar, F. J., Almeida-Neto, P. F. D., Moreira, O. C., Souza, R. F. D., Marçal, A. C., ... & Nunes-Silva, A. (2020). The impact of measures recommended by the government to limit the spread of coronavirus (Covid-19) on physical activity levels, quality of life, and mental health of brazilians. *Sustainability*, 12(21), 1-13, Article 9072. <https://doi.org/10.3390/su12219072>
- Dünya Sağlık Örgütü. (2020). Director-general's opening remarks at themedia briefing on Covid-19. Erişim adresi <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-themedia-briefing-on-Covid-19>
- Ehtiyar, R., ve Üngüren, E. (2008). Lise ve üniversitede turizm eğitimi alan öğrencilerin demografik değişkenlerinin umutsuzluk ve kaygı düzeylerine etkilerinin araştırılması. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 34-51.
- Engür, M. (2002). *Elit sporcularda başarı motivasyonunun, durumluk kaygı düzeyleri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, İzmir.

Koç, H., ve Karadağ, A. (2022). Spor lisesi öğrencilerinin yeni tip koronavirüse (Covid 19) yakalanma kaygılarının incelenmesi (Doğu Anadolu Bölgesi örneği). *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 24-35.

Erden, G. (2002). Ölüm sürecinde olan çocuk: Ölümü kabul ve tedavi sürecinde etkili yardım. *Kriz Dergisi*, 10(1), 19-27. https://doi.org/10.1501/kriz_0000000175

Guillén, F., & Feltz, D. L. (2011). A conceptual model of referee efficacy. *Frontiers in Psychology*, 2, 1-5. Article 25. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00025>

Han, H. R. (2009). Measuring anxiety in children: A methodological review of the literature. *Asian Nursing Research*, 3(2), 49-62. [https://doi.org/10.1016/s1976-1317\(09\)60016-5](https://doi.org/10.1016/s1976-1317(09)60016-5)

Hong, S., Malik, M. L., & Lee, M. K. (2003). Testing configural, metric, scalar, and latent mean invariance across genders in sociotropy and autonomy using a non-western sample. *Educational and Psychological Measurement*, 63(4), 636-654. <https://doi.org/10.1177/0013164403251332>

Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asil Yayınları.

Karabulut, O., Atasoy, M., Kaya, K., ve Karabulut, A. (2013). 13-15 yaş arası erkek futbolcuların durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin farklı değişkenler bakımından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 243 – 253.

Karacabey, K., Apur, U., Öntürk, Y., ve Akyel, Y. (2017). Ergen sporcuların kaygı ve kendine güven düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi: Sporcu eğitim merkezleri örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/1), 111-12.

Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Anı Yayıncılık.

Koç, H. (2004). *Profesyonel futbolcularda durumluk kaygı düzeyini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.

Koren, G., Schaffer, F., Silverman, E., Walker, S., Duffy, C., Stein, L., ... & Laxer, R. (1988). Determinants of low serum concentrations of salicylates in patients with Kawasaki disease. *The Journal of Pediatrics*, 112(4), 663-667. [https://doi.org/10.1016/S0022-3476\(88\)80194-X](https://doi.org/10.1016/S0022-3476(88)80194-X)

Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. Altın Kitaplar Yayınevi.

Kuru, E., ve Baştuğ, G. (2008). Futbolcuların kişilik özellikleri ve bedenlerini algılama düzeylerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Dergisi*, 6(2), 95-101. https://doi.org/10.1501/sporm_0000000094

Kwok, K. O., Li, K. K., Chan, H. H. H., Yi, Y. Y., Tang, A., Wei, W. I., & Wong, S. Y. S. (2020). Community responses during the early phase of the Covid-19 epidemic in Hong Kong: Risk perception. *Information Exposure and Preventive Measures*, 26(7), 1575-1579. <https://doi.org/10.3201/eid2607.200500>

Lee, C. & Johnston-Wilder, S. (2013) Learning Mathematics- letting the pupils have their say, *Educational Studies in Mathematics*, 83(2), 163-180. <https://doi.org/10.1007/s10649-012-9445-3>

Mirzeoğlu, D., ve Çetinkanat, C. (2005). Elit Takım sporcularının kendini gerçekleştirme ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(3), 19-28.

Öktem, T., Şipal, O., Kul, M., ve Dilek, A. N. (2020). Olimpiyat oyunlarına katılmaya aday boksörlerin Covid-19 kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(62), 3620-3627. <http://doi.org/10.26450/jshsr.2210>

Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Öner, N. (1994). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. Boğaziçi Yayınları.

Öner, N., ve Le Compte, W. A. (1985). *Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

- Koç, H., ve Karadağ, A. (2022). Spor lisesi öğrencilerinin yeni tip koronavirüse (Covid 19) yakalanma kaygılarının incelenmesi (Doğu Anadolu Bölgesi örneği). *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 24-35.
- Özden, D., Karagözoğlu, Ş., ve Tok-Yıldız, F. (2013). Entegre program hemşirelik öğrencilerinin klinik stres düzeyi ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(2), 89-95.
- Özen, S.N. (2004). *Uludağ üniversitesi öğrencilerinde anksiyete görülme sıklığı ve sosyo-demografik özellikleri ile karşılaştırılması*. Doktora tezi. Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bursa.
- Özer, C.M., Aktaş, Ö., Atalar, K., ve Yılmaz Kayatekin, A.Z. (2019). 18-27 yaş arası bireylerde vücut kütle indeksine göre beslenme alışkanlıklarının, fiziksel aktivitelerinin ve vücut kompozisyonlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*, 3(1),15-21. <http://doi.org/10.25048/tjdo.2019.36>
- Polatcan, İ., ve Kaptangil, İ. (2021). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda eğitim alan öğrencilerin yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygılarının incelenmesi. *Turkish Studies - Social*, 16(3), 1179-1194. <http://doi.org/10.47356/turkishstudies.48654>
- Roder, I., & Boekaerts, M. (1999). Stress, coping, and adjustment in children with a chronic disease: a review of the literature. *Disability and Rehabilitation*, 21(7), 311-337. <http://doi.org/10.1080/096382899297576>
- Sakaoğlu, H.H., Orbatu, D., Emiroğlu, M., & Çakır, Ö. (2020). Covid-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarında Spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi. *Tepecik Hastanesi Örneği. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30(2), 1-9. <http://doi.org/10.5222/terh.2020.56873>
- Spielberger, C. D., & Reheiser, E. C. (2009). Assessment of emotions: Anxiety, anger, depression, and curiosity. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 1(3), 271-302. <https://doi.org/10.1111/j.17580854.2009.01017.x>
- Şanal Karahan, F., ve Hamarta, E. (2019). Geriatrik olgularda kronik hastalıkların ve polifarmasinin ölüm kaygısı ve anksiyete üzerine etkisi. *Ege Tıp Bilimleri Dergisi*, 2(1), 8-13. <https://doi.org/10.33713/egtb.463608>
- Şimşekoğlu, N., ve Mayda, A.S. (2016). Bir üniversite hastanesinde görevli hemşirelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve sağlık kaygısı düzeyleri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 19-29.
- Taylor, M. R., Kingsley, E.A., Garry, J. S., & Raphael, B. (2008). Factors influencing psychological distress during a disease epidemic: Data from Australia's first out- break of equine influenza. *BMC Public Health*, 8, 1-13. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-8-347>
- Tekkurşun-Demir, G., Cicioğlu, H. İ., ve İlhan, E.L. (2020). Sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 17(2), 458-468. <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i2.5988>
- Tellioglu, H., ve Karadenizli, Z.İ. (2018). Sekiz haftalık kelebek teknik yüzme eğitiminde kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(27), 2720-2729.
- Türker, A. (2020). *Pandemide (Covid-19) egzersiz ve beslenme*. İçinde A. Kuyulu ve D. Atılgan (Ed.). *Spor bilimlerinde yeni fikirler-2* (2. Baskı, ss. 195-211). Akademisyen Kitabevi.
- Vickers, N. J. (2017). Animal communication: When i'm calling you, will you answer too? *Current biology*, 27(14), 713-715. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2017.05.064>
- Westbom, L. (1992). Well-Being of children with chronic illness. A Population- based study in a Swedish primary care district. *Acta Paediatrica*, 81(8), 625-629. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.1992.tb12314.x>
- Yaşartürk, F., Çalık, F., Türkmen, M., ve Akyüz, H. (2014). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin sosyal fiziki kaygı durumlarının incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(1), 863-869. <https://doi.org/10.14486/ijscs161>
- Yücel, E.O. (2003). *Taekwondocuların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ve müsabakalardaki başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.